

Logopedist en onderzoeker Rob Zwitserlood: 'We ontwikkelen hulpmiddelen voor kinderen met TOS om taal te trainen'

De grammaticale ontwikkeling van kinderen met TOS tussen de zes en tien jaar stagneert niet, maar gaat door. Dit concludeerde Rob Zwitserlood, senior onderzoeker bij het Lectoraat Logopedie van Hogeschool Utrecht, in 2014 in zijn promotieonderzoek. Nu, zo'n acht jaar later, gebruikt hij deze uitkomsten nog vrijwel dagelijks. "Ook oudere kinderen met TOS hebben baat bij therapie. Met behulp van specifieke taaltraining gaan zij aanzienlijk beter presteren op grammaticaal vlak."

Rob Zwitserlood

Naast onderzoeker, is Zwitserlood (63) ook logopedist en taalwetenschapper. Hij heeft ruim dertig jaar binnen cluster 2 gewerkt en daar veel kennis en ervaring opgedaan met betrekking tot grammaticale problemen van kinderen met TOS en passende interventies. "Er wordt vaak gesproken over de taalgevoelige periode op jonge leeftijd. De aanname is dat oudere kinderen niet meer zoveel profijt hebben van taaltherapie. In mijn werk als logopedist zag ik echter wel degelijk taalontwikkeling bij oudere kinderen. Dat maakte mij nieuwsgierig naar hoe het werkelijk zit."

In opdracht van zijn toenmalige werkgever Auris onderzocht Zwitserlood de grammaticale ontwikkeling van kinderen met TOS tussen de leeftijden zes en tien jaar. Dit deed hij door hun verhalen te analyseren op grammaticale complexiteit en correctheid. De resultaten vergeleek hij met twee groepen met een normale taalontwikkeling: leeftijdsgenootjes en daarnaast een groep jongere kinderen met dezelfde 'taalleeftijd'. Deze taalleeftijd ligt gemiddeld twee jaar lager. "De zinnen van kinderen met TOS werden in de loop der jaren complexer en de kinderen maakten steeds minder grammaticale fouten, al bleef het aantal fouten veel hoger dan bij beide controlegroepen."

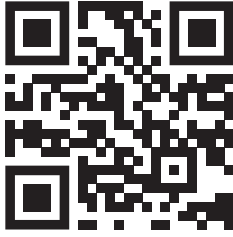
Daarnaast ontdekte Zwitserlood dat er bij oudere kinderen met TOS een sterke associatie is tussen woordenschat en grammaticale vaardigheden. Hoe hoger de woordenschat, hoe lager het aantal grammaticale fouten. Bij deze kinderen met TOS onderzocht hij ook hoe vloeiend ze spraken. "Ze hebben niet alleen moeite met het formuleren van zinnen, maar ook met het ophalen van woorden. Het blijkt dat ze zichzelf evenveel corrigeren als de kinderen uit de twee controlegroepen, maar minder vloeiend spreken. Er is meer sprake van pauzes en herhalingen."

Ook oudere kinderen met TOS hebben baat bij therapie

Legoblokjes

En juist die conclusies leidden er toe dat Zwitserlood op zoek ging naar mogelijkheden om oudere kinderen verder te helpen bij het ontwikkelen van hun taalvaardigheid. "Zo heb ik een pilotstudie uitgevoerd onder kinderen van tien jaar en ouder naar het effect van de taaltraining 'MetaTaal'. Ik kwam er achter dat er sowieso weinig materiaal was voor deze leeftijdsgroep om de taalontwikkeling te stimuleren. Vandaar dat ik de 'Lego-methode' heb gebruikt. Hiermee leren kinderen letterlijk zinnen bouwen met behulp van Legoblokjes. Hierbij staan de verschillende blokjes voor woordsoorten en grammaticale functies."

De training bleek een succes. Niet alleen werd de taalvaardigheden beter, maar ze vonden het ook

www.boukebouwt.nl

nog eens heel erg leuk en dit zorgde voor een extra motivatie. “Vanaf een bepaalde leeftijd kunnen kinderen, ook als ze TOS hebben, nadenken over taal, over de vorm. Ze weten dan dat je een zin kunt uitbreiden. Door ze inzicht te bieden in de taalstructuur en ze expliciet regels aan te leren, bijvoorbeeld over voegwoorden en de plaats van het werkwoord in de zin, kunnen ze complexere zinnen leren maken. Dit is bij hele jonge kinderen nog niet mogelijk.”

Tegelijkertijd werd uit de studie duidelijk dat jongeren met TOS de achterstand die ze hebben ten opzichte van leeftijdsgenootjes en kinderen met dezelfde taalleefijd zonder taalontwikkelingsstoornis, niet inlopen. “Ze worden wel beter, bijvoorbeeld als het gaat om zinsbouw, maar ze blijven meer grammaticale fouten maken en hun taal is ook minder vloeiend. Ze hebben meer pauzes en meer valse starts. Het kost kinderen met TOS gewoon meer moeite om zinnen te maken en de woorden in de juiste volgorde te zetten.”

Bouke Bouwt is een soort jongere versie van MetaTaal

Bouke Bouwt

Bouke Bouwt is een spel gemaakt vóór en dóór logopedisten voor kinderen tussen de zeven en tien jaar met een taalontwikkelingsstoornis. In Bouke Bouwt leren kinderen zinsstructuren herkennen en zelf te bouwen. Door de inzet van slimme gamification methodes blijven de kinderen gemotiveerd om te blijven spelen en te blijven oefenen. De logopedist kan het niveau van de zinsconstructies per kind zelf instellen. Daarnaast kan de logopedist het spel, zonder extra kosten, als huiswerk meegeven. Dan kan een kind ook thuis, samen met zijn ouders aan de slag.

Wie zonder laptop aan de slag wil met de zinnen van Bouke Bouwt, kan in de Waanzinnige Webshop van Bouke fysiek behandelmateriaal vinden, zoals magneten en kaartjes. Het spel is gemaakt in samenwerking met Hogeschool Utrecht Lectoraat Logopedie – Participatie door Communicatie, project ZINnig, subsidieorgaan RAAK en Game Tailors. Het spel kan gebruikt worden als voorbereiding op de MetaTaal methode. Meer info: www.boukebouwt.nl

Kinderen houden van gamen

Sinds 2017 werkt Rob bij het Lectoraat Logopedie – Participatie door Communicatie van Hogeschool Utrecht. In het SIA RAAK onderzoeksproject ZINnig ontwikkelde het onderzoeksteam, in samenwerking met het bedrijf Game Tailors, het interactieve taalontwikkelingsspel 'Bouke Bouwt'. "Toen ik nog bij Auris werkte en veel met MetaTaal in de weer was, kreeg ik geregeld de vraag of het ook voor jongere kinderen kon worden gebruikt. Ik antwoordde dat ik dit eigenlijk niet wist, omdat MetaTaal is gemaakt voor kinderen van 10+. Zij beschikken immers over de basiskennis die nodig is om met het programma te kunnen werken."

Met de vraag 'wat doen we met de kinderen tussen zeven en tien jaar?', ging Zwitserlood aan de slag. Samen met allerlei mensen uit het werkveld – onder wie logopedisten, Auris, NVLF, ouders en wetenschappers – werd een soort jongere versie van MetaTaal ontwikkeld. "Omdat kinderen van die leeftijd heel erg van gamen houden, werd er gekozen voor een serious game, met een spel- en een leerdoel."

Ook werd de hulp ingeroepen van kinderen uit de doelgroep. Zwitserlood: "Zij hebben het thema van het spel gekozen: de aarde moet worden opgeruimd. Bovendien kozen zij voor ruimtewezens als karakters. 'Bouke Bouwt' is nu klaar voor gebruik op de pc of de laptop. Het idee is dat de kinderen de aliens helpen de aarde op te ruimen en tegelijkertijd de ruimtewezens onze taal leren."

Nog twee tools

Naast de game 'Bouke Bouwt' zijn er in project ZINnig nog twee tools ontwikkeld die logopedisten helpen bij het diagnosticeren en behandelen van kinderen met TOS. Er is een app voor spontane taalanalyse (STA), die logopedisten ondersteunt bij de diagnostiek van de grammaticale problemen van kinderen met TOS tussen 7 en 10 jaar. De app biedt ook suggesties voor grammaticale behandel-doelen op basis van de uitgevoerde analyse.

Daarnaast is er de online 'Handreiking spontane taalanalyse van kindertaal', die het uitvoeren van STA toegankelijker maakt. Projectleider Rob Zwitterlood: "Een STA wordt gezien als de gouden standaard voor de analyse van grammaticale problemen en het stellen van behandel-doelen bij kinderen met TOS. Logopedisten erkennen de waarde van STA voor diagnostiek en behandeling, maar vooral door gebrek aan tijd – en soms ook kennis en vaardigheden – wordt deze analyse nog te weinig uitgevoerd."

Meer info: www.husite.nl/zinnig/

